

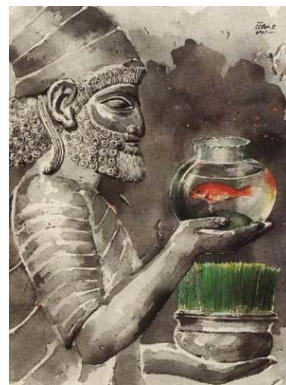

حکومت ماد ها

جشن های نوروز (سال جدید خورشیدی)

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۱۸ اسفند ۱۳۹۴ - ۱۳ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

امروز چرایی(فلسفه) جشن های نوروز را از خانه تکانی تا سیزده بدر را در چند بخش می فرستم. جشنهای نوروزی این موارد می باشند: خانه تکانی، روز درخت کاری، جشن سوری یا چهارشنبه سوری، نوروز، هفت چیدنی(هفت سین) ششم فروردین زاد روز زرتشت، سیزده بدر آرمانم بیان چرایی پیدایش این رسم هاست. جشن های نوروزی، خانه تکانی در ایران باستان چند روز به نوروز مانده خانه تکانی می کردند. و باور داشتند فروهرهای مردگان در روزهای نخست فروردین به خانه و کاشانه می آیند و از خانه و سفره نوروزی دیدن میکنند. اگر خانه و کاشانه پاک و آر

پارسیان دژ / حکومت ماد ها

امروز چرایی(فلسفه) جشن های نوروز را از خانه تکانی تا سیزده بدر را در چند بخش می فرستم.
جشنهای نوروزی این موارد می باشند: خانه تکانی .روز درخت کاری.جشن سوری یا چهارشنبه سوری.نوروز.هفت
چیدنی(هفت سین)ششم فروردین زاد روز زرتشت.سیزده بدر
آرامنم بیان چرایی پیدایش این رسم هاست.

جشن های نوروزی ،خانه تکانی

در ایران باستان چند روز به نوروز مانده خانه تکانی می کردند .و باور داشتند فروهرهای مردگان در روزهای نخست فروردین به خانه و کاشانه می آیند و از خانه و سفره نوروزی دیدن میکنند.اگر خانه و کاشانه پاک و آراسته بود فروهران شاد میشوند و به خانه دعا می کنند و میگویند اجاقت همیشه روشن باد و با دل خوش به جایگاه خود بر می گردند. و اگر خانه تکانی نشده باشد و خانه پاک نباشد با ناراحتی به جایگاه خود برگشته و تا سال بعد ناراحت می مانند.از دیدگاه بهداشتی این کار نیز پسندیده است.

جشن های نوروزی، روز درختکاری

کهن ترین نگرش انسان به درخت به روزگار گردآوری خوراک و بهره گیری از میوه و ریشه درختان بود.که این کار را بانوان انجام می دادند؛ زیرا گردآوری دانه ها و گیا

نوروز

هان را بانوان انجام میدادند
 برای این است بانوان را خاستگاه کشاورزی می دانند. تشبیه زن به زمین و زمین مادر از همین مورد سرچشمه میگیرد.
 زیگورات های کهن. برج بابل. مناره های نیایشگاهها همه نمادی از درخت است
 در ایران باستان نیای انسان نخستین را به گیاه نسبت می دادند. و باور داشتند از مرگ کیومرث گیاهی به نام ریواس روییده است و از ساقه های به هم چسبیده ریواس مشی و مشیانه (آدم و حوا) پدیدار گشته اند برای همین است در کاشی کاریها گیاه است حتی در بعضی گلها چهره کودکی هم اضافه می کردند.
 در اوستا فرشته نگهبان گیاه؛ خرداد است
 در ایران باستان هر فرزندی که به دنیا می آمده برایش درختی می کاشتند و حتی پس از مرگش بر سر آرمگاه درخت سرو که نماد جهان آخرت است می کاشتند.
 درخت نماد باروری. خرد. و دانش است در پارسه (تخت جمشید) گیاهان و درختان زیادی بر روی آثار است و ستون های تخت جمشید نماد درخت هستند (کاخ صد ستون) و درخت های آیینی در ایران باستان عبارتند از: ریواس. هوم یا افدرا. مورد. انار. تاک یا انگور. نخل. سرو (طوبی) چنار.....
 در دوره معاصر در ایالت نبراسکای آمریکا ??اوریل?? فروردین فردی به نام J. Sterling morton روز درخت کاری بر گزار کرد. در آن روز یک میلیون درخت کاشته شود و امروزه هر کشوری با توجه به آب و هوایش روز متفاوتی درخت کاری میکند

یاری نامه ها:

?-اوستای جلیل دوست خواه

?-باز تاب اندیشه های دینی در تخت جمشید نوشته مهناز باقری

?-اساطیر ایران نوشته مهرداد بهار

جشن های نوروزی، جشن سوری (چهارشنبه سوری)

بن مایه جشن از یزسن، یسن (Yasna) اوستایی است و به معنای ستایش و پرستش است که این واژه به هندوستان توسط زرتشتیان رسید.
 و سوری به چم یا معنای سرخ است (آتش سرخ) مانند گل سوری یا گل سرخ.
 جشن سوری یکی از جشن های آریایی ها بوده است که از گذشته تا کنون برگزار می شود. جشن سوری به همراه جشن سده از بزرگترین جشنهای آتش می باشند. ولی واژه چهار شنبه سوری و زمان آن از ایران باستان نیست بلکه این واژه در دوران اسلامی ایران رواج پیدا کرده که در اینجا دو شوند (دلیل) نام گذاری چهارشنبه سوری میاورم :
 نخست.. عده ای معتقد هستند که جشن سوری شب عید؛ در زمان مختار مصادف با شب چهارشنبه بوده که مختار دستور میدهد که شیعیان طرفدار خونخواهی شهدای کربلا پشت بام آتش روشن کنند دلیل دوم: این که ایرانیان

مسلمان شده به پیروی از اعراب که چهار شنبه را نحس میدانستند جشن سوری شب عید را شب چهارشنبه بر گزار میکردند البته دلیل دوم در بر گزاری چهارشنبه سوری درست تر به نظر میرسد. چرا ایرانیان جشن سوری را از دوران باستان تاکنون بر گزار می کنند؟ ایرانیان آتش را نماد پاکی، روشنی، سازندگی، تندرستی و نور خداوندی می دانند و تاریکی را نماد اهریمن، فقر، بدبختی، ناکامی... میدانند.

و دیگر اینکه باور داشته اند که آتش افروزی جشن فرودگان است. یعنی اینکه فروهر Farvahar مردگان ده شبانه روز به نوروز مانده از آسمان به خانه هایشان فرود آمده و آتش پشت بام در شب نوروز روشن میکنند تا آتش راهنمایی باشد که فروهر مردگان به خانه های خود آیند. باید یاد آوری کنم که زرتشتیان همواره در آخرین گاهنبار همس پت میدیم گاه (برابر شدن روز و شب) که آفرینش انسان بوده در آخرین روز این گاهنبار (شب نوروز) پیش از غروب آفتاب همراه با هیزم، سبزه، تاس آب و چیز های دیگر به پشت بام میروند. پس از آتش افروزی هنگام سپیده دم روز اول سال پس از آن که نماد بدرقه کردن روان در گذشتگان، آب و آویشن را در اطراف بام خانه میریزند و شاخه های مورد را بالای بام باقی میگذارند. و در پایان از آتش پشت بام به آتشکده محل خود میبرند و به آتش آتشکده پیوند میدهند. و دید و بازدید نوروزی را آغاز میکنند.

در جشن سوری یا چهارشنبه سوری چه مراسمی اجرا میشده:

-لرک Lork یا آجیل مشکل گشا که از هفت نوع میوه خشک (پسته، بادام، سنجد، کشمش، گردو، برگه هلوی خشک، خرما....) تهیه میشود. -فال کوزه با اشعار حافظ (در جشن تیرگان نیز اجرا میشود) -تهیه آتش رشته -مراسم قاشق زنی -فالگوش ایستادن بر سر چهار راهی می ایستادند و باور داشتن نخستین کسی که از آنجا میگذرد اگر سخن نیکی بر زبانش باشد فالش تعبیر خوبی دارد -کوزه شکستن یعنی بلا ها دفع شود -آتش افروزی: که مهمترین بخش جشن سوری است به دور آتش چرخیدن و شادی کردن است ولی شور بختانه امروزه از روی آتش میپرنند. به گفته ابراهیم پورداوود در کتاب آناهیتا: ایرانیان آتش را پاک دانسته و آتش یکی از فروزه های پروردگار می دانستند. و از روی آتش پریدن و ناسزا گفتن به آتش (زردی و بیماری من از تو و سرخی تو از من) کار آنهایی است که آتش را پاک و مقدس نمیدانند.

در پایان ایرانیان پاک و آزاده در این جشن از ترقه بهره نمی برند. کاش با آنهایی که ترقه در عروسی ها هم میزنند بر خور قانونی میشد.

یاری نامه ها:

-گاهشماری و جشن های ایران باستان نوشته هاشم رضی

-تاریخ نوروز نوشته عبدالعظیم رضایی

-از نوروز تا نوروز نوشته کوروش نیکنام

-آناهیتا نوشته ابراهیم پورداوود

جشن های نوروزی، زمان پیدایش نوروز

چرایی یا فلسفه نوروز

نوروز بزرگترین جشن ملی ایرانیان است.

زمان پیدایش نوروز بدرستی معلوم نیست. ولی فردوسی و ابوریحان بیرونی جشن نوروز را به جمشید نسبت میدهند.

واینکه جمشید پس از برقرار ساختن نظام زندگی و عدل و داد، سر سال نو، روز هرمزد از فروردین ماه به تخت نشست و مردم شادی کردند آن روز را روز نو خواندند. و همچنین جشن بهاری زگموک میان بابلیان رایج بوده که بسیاری از آداب و مراسم آن همانند نوروز بوده است. و باید اشاره کرد نوروز همیشه آغاز بهار نبوده است؛ بلکه گاه جشن نوروز آغاز تابستان همگام با برداشت محصولات یا کاشت برخی محصولات نیز بوده است.

چرایی یا فلسفه نوروز

-مهم ترین انگیزه برگزاری نوروز پیدایش بهار و زنده شدن دوباره طبیعت است. و برابری شب و روز (برابران بهاری) -بر اساس باور ایرانیان باستان و در آیین زرتشتی؛ خداوند جهان را در شش روز یا شش مرحله که هر مرحله پنج روز طول کشیده آفریده است که اولین مرحله آفرینش آسمان بوده و آخرین مرحله پنج روز به نوروز پروردگار انسان را آفرید. برای همین است که با آفرینش انسان در نوروز جهان کامل میشود. - بنا به باور پیشینیان فروهر مردگان ده روز آخر سال به زمین می آیند. و تاشب نوروز میهمان خانه ها هستند و بعد به جایگاه خود در آسمان بر میگردند و چون فروهر ها بخاطر خانه تکانی و برگزاری نوروز توسط ایرانیان شاد می شدند. ایرانیان نوروز را به پاس این شادی ها جشن گرفته که این خود انگیزه دینی در برگزاری نوروز بوده است.

-روز اول نوروز بر پایه سالنامه باستان (اوستایی و زرتشتی) هرمزد روز یا روز پروردگار از ازاين جهت نوروز باشکوه بر گزار میشود.

نوروز در گذشته دو نام داشته؛ نوروز کوچک-نوروز بزرگ

نوروز کوچک چیست؟

درگذشته پادشاه از اول فروردین تا پنجم فروردین بار عام می داده و در کاخ خود با مردم عادی نشست و بر خاست میکرد و سفره می گسترانید.

نوروز بزرگ چیست؟

ششم فروردین زاد روز پیامبر زرتشت بوده که خرداد روز نام دارد. این روز را گرامی داشته. همچنین پادشاه در این روز فقط بزرگان را پیش خود فرا می خوانده.

چرا می گویند فروردین

قبلاً گفته شد که فرود فروهر مردگان و رفتن فروهر ها در شب نوروز به آسمان؛ نام اولین ماه سال را فروردین (فروهرها) گذاشته اند دراین ماه همراه با مراسم نوروز مراسم دیگری هم بوده. مانند سیزده بدر -سروش روز (هفدهم فروردین)-و فروردین روز (نوزدهم فرودین) یا فروردین گان که هنوز هم زرتشتیان سراسر ایران آن را برگزار میکنند. دراین روز برای شادی روان و فروهر درگذشتگان به آرامگاهها میروند و هرکس با خود خوراکی و آجیل لrk (هفت نوع خشکبار) می آورد. بعد از اجرای آفرینگان خوانی و درود فرستادن به در گذشتگان این خوراکی ها را پخش میکنند (نان سیرگ، آش، آجیل لrk، میوه).

یاری نامه ها:

- جشن های ایرانی نوشته پرویز رجبی
- جشن های باستانی نوشته علی خورش دیلمانی
- فرهنگ نامهای اوستایی هاشم رضی
- تقویم و تاریخ ایران نوشته ذبیح الله بهروز
- اصل و نسب و دین های ایران باستان نوشته عبدالعظیم رضایی
- جشن های ایران باستان نوشته هاشم رضی
- از نوروز تا نوروز نوشته کوروش نیکنام

جشن های نوروزی، سفره هفت چین یا هفت سین

چرا هفت:

ایرانیان برای سپاسداشت از اهورا مزدا و شش امشاسپند Amshaspanand (جاودانه های پاک-سود رسان) در دین زرتشتی؛ و در ادیان دیگر فرشتگان میگویند. این شش امشاسپند: وهومن یا بهمن-اردیبهشت-شهریور-سپندارمزد-خرداد-امرداد در سفره نوروزی بهره میبردند. بیاد این پاکان خوان یاسفره نوروزی را می گسترانند. ایرانیان برای پیشواز فروهرهایی که در شب نوروز میهمان خانه بودند در بهترین اتاق خانه سفره ای رنگین می انداختند (یا برای درگذشتگان) که این خود زمینه سازی بود برای پیدایش سفره نوروزی.

سفره هفت چین یا هفت چینی بوده: در دوران ساسانی بشقاب های بزرگی بانقش های زیبا از جنس کاهولین یا کاهولن از کشور چین وارد میکردند. که هفت عدد از این بشقاب ها را در سفره می گذاشتند و هفت چینی میگفتند. و در این بشقاب ها هفت نوع حبوباتی که تولید کرده بودند مانند: گندم، ارزن، نخود، عدس، برنج، کنجد، لوبیای پخته.... بر سفره می نهادند. و همچنین هفت دانه از هر کدام از این حبوبات را برداشته کنار سفره می گذاشتند. موارد دیگر رانیز بر سفره می گذاشتند مانند: هفت جام، هفت سکه نو. هفت شاخه گیاه (انار، زیتون، بید، به، انجیر، سیب، بیدمشک) که از سه بند و به تعداد سه. هفت. دوازده و بیست و یک شاخه دسته کرده بر سفره می نهادند به اینها برسم Barsam میگفتند. امروزه نیز زرتشیان بر سفره های آیینی شاخه های برسم می گذارند. بر سر سفره آتشدان قرار میدادند (نمادی از نور اهورایی) که اکنون بجایش شمع می گذارند. کتاب اوستا نیز زینت بخش سفره ها بود امروزه هر دینی کتاب مقدس خود را بر سفره می نهند. و نان هایی از هفت نوع حبوبات به نشانه برکت همراه با کوزه آبی. همچنین آیینی. گلابدان پر از گلاب. شربت. شیرینی میوه تازه خشک بر خوان نوروزی بود. امروزه از حبوبات سبزه میکارند. تخم مرغ نماد نژاد بوده است.

در طول تاریخ سفره هفت چینی به هفت سینی دگرگون یافته و نام ظرف سینی بر گرفته از چینی یعنی از چین آمده می باشد. یاد آوری میشود که بعضی ها عقیده دارند سفره هفت شین هم داشتیم که زیاد درست نیست. و گروهی نیز معتقد بودند. هفت چین یعنی هفت نوع محصول محصول چیدنی.

در پایان هدف از خوان یا سفره نوروزی سپاس از آفریده های پروردگار است.

یاری نامه ها :-تاریخ نوروز نوشته عبد العظیم رضایی

?-آثارالباقیه ابوریحان بیرونی

?-آیین برگزاری جشن های ایران باستان نوشته موبد اردشیر آذرگشسب

?-المحاسن والاضداد از جاحظ(در متن کتاب توضیح داده شده این کتاب ازکسروی است)

?-جشنهای ایران باستان نوشته هاشم رضی

جشنهای نوروزی ،سیزده بدر

از تمامی ایرانیان دلسوز و فرهیخته درخواست دارم این متن را خوب بخوانند.وبه پاس ایرانی بودنشان در همه گروهها و فضای مجازی پخش کنند.

سیزده بدر:

روز را خورشید می سازد،روزگارش را ما

جشن سیزده بدر روز بسیار خجسته و فرخنده ای است. شوربختانه ایرانیان فرزانه چون از این روز آگاهی کمی دارند.آن را نحس میدانند.

در این نوشتار به همگان روشن خواهد شد این روز در نزدایرانیان بسیار گرامی بوده و هست .و تاکنون هیچ دانشمندی از نحسی سیزده یاد نکرده .در آثار الباقیه از ابوریحان بیرونی جدولی است.که روزهای نیک و فرخنده و روزهای نحس نشان داده شده؛ که ازسیزده بدر به نام تیر روز وفرخنده ونیک نام برده شده است.این اعراب جاهلی بوده اند که روزهای??-??-??-??-??-??در ماه مهی(قمری)نحس می دانسته اند. یاد آوری میشود سیزده بدر را نباید از دیدگاه ماههای قمری و عبری یا یهودی بررسی کرد چون مناسبت های اینگونه ماهها هیچ ارتباطی به ماههای خورشیدی و سیزده بدر ندارند.

پیشینه سیزده بدر و چرایی (فلسفه)سیزده بدر

بر پایه سالنامه باستانی(سالنامه اوستایی)سیزدهم هر ماه را روز تیر یا تیشتر Teshtar یا ایزد(فرشته)باران می نامیده اند.بنا بر اسطوره ها ایزد باران یا تیشتر(اسب سفید)با دیو خشکسالی یا اپوش در جنگ بوده و در پایان پیروزی با ایزد تیر یا باران بوده است.و باران می بارد و چون در نخستین بار سیزده در ماه نخست سال ودر فروردین قرار دارد .ایرانیان باستان در سیزده هر ماهی نیایش می کردند تا باران ببارد . باید یاد آوری کنم که جشن تیرگان بر پایه سالنامه باستان سیزده تیر و سالنامه خورشیدی امروزه ده تیر برگزار میشود که جشن آبریزگان گویند این جشن فراموش نشده زرتشتیان ایران و سراسر جهان آنرا برگزار می کنند. پس دگرگونی در آب وهوا در سیزده بدر خود شادمانی و برکت را به همراه دارد.پادشاه جمشید دراین روز در زمینهای

سرسبز چادر میزد و بارعام می داد. و چندین سال این کار را انجام داد. کم کم بصورت سنت در آمد. منظور از اینکه سیزده بدر شود یعنی از سیزده به بعد که باران باریده کشاورزی و دیگر کارها بخوبی آغاز شود. سیزده بدر جشنواره پایانی برای دوازده روز دید و بازدید و شادمانی است؛ در دوره هخامنشیان در روز سیزده دوازده ستون خشت خام در صحن کاخ سلطنتی بر پا می کردند که بر روی هر کدامشان حبوبات می کاشته اند که نماد دوازده ماه سال و دوازده روز شادمانی در فروردین بوده.

چرا سبزه را به آبهای روان می سپارند؟

بر اساس اسطوره دیگر الهه آبها یا آناهیتا یا سودابه (ملکه جهان) دلباخته الهه گیاهان (سیاوش) میشود ولی سیاوش رام آناهیتا نمی شود. آناهیتا دستور می دهد که سیاوش یا الهه گیاهان را کشته و به جهان زیرین (تاریکی) به فرستند. که جهان دچار بی نظمی میشود. الهه آبها دعا می کند که سیاوش زنده شود؛ که آشتی گیاه یا سیاوش با آبها نوید زنده شدن طبیعت را میدهد از روزگاران پیشین مردم بیاد این داستان سبزه یا سیاوش را با آناهیتا (رودها) آشتی میدهند.

چرا در سیزده بدر سبزه گره میزنند، برای بخت گشایی

بنا بر نوشته های پهلوی و همچنین مروج والذهب مسعودی- کتاب سنی ملوک الارض والانبیاء حمزه اصفهانی و آثار الباقیه ابوریحان بیرونی آمده است که: مشی و مشیانه (زن و مرد نخستین) از نسل کیومرث در روز سیزده بدر نخستین پیمان زناشویی را بستند و چون شاهدی (گواهی) بر این پیمان نبود دو شاخه مورد (انار یا شمشاد) را به هم گره زدند تا شاهد این پیمان زناشویی باشد. تاج گل بر سر عروس یا دسته گل بر دست عروس یاد آور این روز است. و چون ایرانیان باستان از این راز آگاهی داشتند، در روز سیزده بدر دختران و پسران دم بخت سبزه را گره می زنند برای بستن پیمان زناشویی.

سیزده بدر و جشن نوروز روزهایی هستند ایرانیان از هر قوم و نژاد و هر دینی که داشته باشند. تحت هر شرایطی آنها برگزار میکنند .

ایرانیان همواره یک پیامی داشتند :

هروژتان نوروز باد نوروز تان پیروز باد

یاری نامه ها:

- یشت ها از ابراهیم پورداوود

- پژوهشی در اساطیر ایران نوشته مهرداد بهار

- تاریخ نوروز نوشته عبد العظیم رضایی

- بازتاب اندیشه های دینی در نگاره های تخت جمشید نوشته مهناز باقری

- جشن های ایران باستان نوشته هاشم رضی

- از نوروز تا نوروز نوشته کوروش نیکنام

- اصل و نسب و دین های ایران باستان نوشته عبد العظیم رضایی

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «جشن های نوروز (سال جدید خورشیدی)»، پارسیان دژ، ۱۳۹۴.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://parsiandej.ir/articles/1788/pdf/جشن-های-نوروز-جشن-نوروز.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵